

Research article

Experiences of Physical Education and Sports Teachers Working with Integrated Students

Bekir Barış CİHAN¹, Fatma Seyda YAZAN¹, Kaan Dogan YAZAN¹,

¹ Yozgat Bozok University, Faculty of Sports Sciences, Department of Physical Education and Sports, Yozgat

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 18 January 2025

Received in revised form: 17 March 2025

Accepted: 13 May 2025

Available online: 31 June 2025

Keywords

Physical Education

Inclusive Education

Teacher

Content Analysis

ABSTRACT

The purpose of this research is to determine the opinions and suggestions of physical education and sports teachers working with inclusive students regarding inclusive education. The phenomenology model, one of the qualitative research methods, was used in the research. 15 Physical Education and Sports teachers working with inclusive students participated in the research. Personal Information Form and Semi-Structured Interview Form were used as data collection tools. The data of the research were collected by individual interview technique and analyzed by content analysis technique. After the analyses, themes and sub-themes were created. In the research findings, 6 themes and 28 sub-themes of teachers' opinions and suggestions regarding inclusive education were obtained. These themes were named as "Emotions Felt", "The Most Important Problems Encountered", "Assistance Received from the School Administration and Guidance Service", "Behaviors of Other Students in the Class", "Applied Measurement and Evaluation Methods" and "Expectations and Suggestions", respectively. As a result of the research, it was concluded that the participants generally had positive feelings, that peer bullying and lack of materials and information were among the most important problems, and that they did not receive support from the school administration and guidance service. In other findings, it was determined that other students in the class did not want the inclusive student in the classroom, bullied him/her, and teachers did not apply a special evaluation method to the inclusive student or made positive discrimination. It is thought that the research will contribute to the literature.

DOI: 10.55376/ijtsep.1622476

Araştırma makalesi

Kaynaştırma Öğrencileri ile Çalışan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Deneyimleri

Bekir Barış CİHAN¹, Fatma Şeyda YAZAN¹, Kaan Doğan YAZAN¹,

¹ Yozgat Bozok Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Yozgat

MAKALE BİLGİSİ

Makale geçmişi:

Gönderim: 18 Ocak 2025

Düzeltilme: 17 Mart 2025

Kabul: 13 Mayıs 2025

Online yayınlama: 31 Haziran 2025

Anahtar kelimeler

Beden Eğitimi

Kaynaştırma Eğitimi

Öğretmen

İçerik Analizi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, kaynaştırma öğrencileri ile çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüş ve önerilerinin belirlenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan olgu bilim (fenomenoloji) modeli kullanılmıştır. Araştırmaya, kaynaştırma öğrencileri ile çalışan 15 Beden Eğitimi ve Spor öğretmeni katılmıştır. Veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılmıştır. Araştırmanın verileri bireysel görüşme tekniği ile toplanmış ve içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Analizler sonrasında temalar ve alt temalar oluşturulmuştur. Araştırma bulgularında, öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüş ve önerilerinin 6 tema 28 alt tema elde edilmiştir. Bu temalar sırası ile “Hissedilen Duygular”, “Karşılaşılan En Önemli Sorunlar”, “Okul İdaresinden ve Rehberlik Servisinden Alınan Yardımlar”, “Sınıftaki Diğer Öğrencilerin Davranışları”, “Uygulanan Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri” ve “Beklentiler ve Öneriler” olarak isimlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, katılımcıların genellikle olumlu duygular içerisinde oldukları, akran zorbalığının, materyal ve bilgi eksikliğinin en önemli sorunlar arasında olduğu ve okul idaresinden ve rehberlik servisinden genel olarak destek göremedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bulgularda, sınıftaki diğer öğrencilerinin kaynaştırma öğrencisini sınıfta istemedikleri, ona karşı zorbalık yaptıkları ve öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisine özel bir değerlendirme yöntemi uygulamadıkları ya da pozitif ayrımcılık yaptıkları tespit edilmiştir. Araştırmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Giriş

Kaynaştırma, 1970’li yıllarda herkes için eşit eğitim düşüncesi çerçevesinde İskandinav ülkelerinde ortaya çıkmış ve daha sonraki yıllarda Avrupa ve Amerika kıtalarında yaygınlaşmaya başlamıştır (Diler, 1998). Önceleri yatılı okullarda eğitim alan kaynaştırma öğrencileri, daha sonra bu durumun insan haklarına aykırı olması, kaynaştırma öğrencilerinin topluma uyum konusunda sorun yaşamaları ve normal eğitim düzenine geçişin kaynaştırma öğrencileri için daha faydalı olacağı gibi gerekçeler ile yatılı okullardan alınmış ve normal eğitimin içerisine dâhil edilmiştir (Kırcaali-İftar, 1998). Bu doğrultuda, 1971 yılında İtalya’da, 1974 yılında İngiltere’de, 1975 yılında Fransa’da ve Amerika Birleşik Devletleri’nde ve 1976 yılında Norveç’te uygulanmaya başlanan kanunlar ile kaynaştırma öğrencileri normal akranları ile aynı ortamda eğitim görmeye başlamışlardır (OECD, 1995). Ülkemizde ise, kaynaştırma öğrencileri için 1983 yılında çıkarılan bir kanun ile gerekli düzenlemeler yapılmaya başlanmış ve 1986 yılından itibaren normal akranları ile aynı eğitim ortamlarında eğitim almaya başlamışlardır (Sucuoğlu, 2004; Niyazibeyoğlu, 2015).

Günümüz eğitim sisteminde kaynaştırma eğitiminin tanımına baktığımızda, ağır düzeyde kaynaştırma öğrencisi olsa bile, tüm kaynaştırma öğrencilerinin yeteri kadar destek eğitim hizmetleri almaları ve normal akranları ile aynı eğitim ortamında eğitim almalarını ifade etmektedir (Saloviita, 2020). Booth ve Ainscow (2000) ise ders programlarının, müfredatlarının ve materyallerinin kaynaştırma öğrencisinin ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olması ve bu şekilde uyarlanması olarak tanımlamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı’nın tanımına baktığımızda ise, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin, normal akranları ile birlikte karşılıklı iletişim ve etkileşim içerisinde bulunmalarını sağlamak ve eğitimin amaçlarını en üst seviyede gerçekleştirmek amacıyla geliştirilen eğitim ortamlarıdır (MEB, 2013). Kaynaştırma eğitiminde amaç, öğrencilerin yalnızca akademik olarak değil, sosyal, fiziksel ve psikolojik olarak da gelişim göstermelerini sağlamak olmalıdır. Bu amaçlara ulaşabilmek beden eğitimi ve spor dersinin öneminin oldukça büyük olduğu düşünülmektedir.

Beden eğitimi ve spor dersinin içeriğinin zengin olması, öğrenciler tarafından heyecan verici bir ders olması ve bireysel ve grup aktivitelerini içinde barındırması kaynaştırma öğrencilerinin çok yönlü gelişimleri için oldukça önemlidir. Bu ders, kaynaştırma öğrencilerinin sosyal, fiziksel, duyuşsal ve bilişsel açıdan gelişim göstermeleri açısından çok büyük bir potansiyele sahiptir (Uzunçayır ve İlhan, 2020). Benzer şekilde Özer (2017) de beden eğitimi ve spor dersinin spor temelli etkinlikler barındırması, kaynaştırma öğrencileri

ile normal akranlarının bir arada etkinlikler yapmaları ve karşılıklı etkileşim içerisinde bulunmaları sebebiyle oldukça önemli bir ders olduğunu ifade etmektedir. Beden eğitimi ve spor dersi, kaynaştırma öğrencilerinin sosyal becerilerini, psikolojik gelişimlerini, psikomotor becerilerini ve topluma aidiyet duygularını geliştiren en önemli derslerden birisidir (Güngör ve ark., 2019; İlhan, 2008). Tüm bu avantajları nedeniyle, Amerika Birleşik Devletlerindeki kaynaştırma öğrencilerinin %96'sı beden eğitimi ve spor derslerini normal akranları ile birlikte alırken, bu oran Avrupa'da da her geçen gün artmaktadır (Coates, 2012).

Kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşmasında, eğitim ortamının, ders materyallerinin, öğretim programlarının ve sınıf ikliminin önemli olduğu kadar, ders öğretmeninin kaynaştırma eğitimine ilişkin bilgi düzeyinin ve tutumunun da oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Nitekim Obruşnikova ve Dillon (2012), kaynaştırma uygulamalarında var olan yetersizliklerin kaynaştırma öğrencilerini olumsuz etkileyeceğini ve normal akranlarının bu öğrenciler ile alay edebileceğini ve dışlanabileceğini ifade etmektedir. Benzer şekilde, Ünlü ve Aydos (2010) ise, beden eğitimi ve spor dersinde meydana gelen olumsuz sınıf ikliminin, ders öğretmenini olumsuz etkileyeceğini ve hem öğretmenin hem de öğrencinin sınıf ortamından uzaklaşacağını vurgulamıştır. Tüm bunlara ek olarak, kaynaştırma eğitim hakkındaki bilgilerinin eksik olması, sınıf yönetiminde sorunlar olması ve hizmet içi eğitimlerin eksik olması gibi faktörlerin, kaynaştırma öğrencilerini olumsuz olarak etkilediği ve normal akranlarının kaynaştırma öğrencilerine yönelik olumsuz tutum ve düşünce geliştirmelerine zemin hazırladığı tespit edilmiştir (Gündüz, 2015; Akalın, 2015). Alan yazındaki diğer araştırmaların sonuçları da bu sonuçlar ile paralellik göstermektedir.

Alan yazın incelendiğinde öğretmenlerin kaynaştırma eğitimini faydalı bir eğitim olarak görmedikleri (Burunsuz ve İnce, 2020), kaynaştırma öğrencilerinin ayrı sınıflarda eğitim almasını düşündükleri (Deniz ve Çoban, 2019), kaynaştırma eğitimi konusunda yetersiz oldukları (Pereira, 2017; Nalbant, 2018; Balcı, 2019), bireysel eğitim planı hazırlama noktasında yeterli bilgiye sahip olmadıkları (Yaylacı ve Aksoy, 2016) ve bu planları uygulamada çeşitli sorunlar yaşadıkları (Klein ve Hollingshead, 2015) tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili ciddi problemler yaşadıklarını gösterirken, konu ile ilgili yapılacak olan her çalışmanın oldukça önemli olduğunu da işaret etmektedir.

Bu bilgiler çerçevesinde, beden eğitimi ve spor dersinin kaynaştırma öğrencileri için oldukça önemli bir ders olduğu, öğrencileri fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan olumlu olarak

etkilediği ve normal akranları ile birlikte grup etkinlikleri yapmalarına olanak sağladığı söylenebilir. Beden eğitimi ve spor dersinin kaynaştırma öğrencileri için sağladığı faydaları en üst düzeye çıkarmak için sadece eğitim ortamının, ders materyallerinin veya ders programlarının önemli olmadığı, bunların yanı sıra beden eğitimi ve spor öğretmenin kaynaştırma eğitimi konusunda bilgisinin ve kaynaştırma eğitimi ile ilgili tutum ve düşüncelerinin de oldukça önemli olduğu söylenebilir. Bu nedenle, yapılan bu araştırmanın beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüş ve önerileri ortaya çıkarması ve bu sonuçlardan yola çıkılarak kaynaştırma eğitimi ile ilgili yaşanan sorunlara çözüm geliştirmek açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüş ve önerilerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan olgu bilim (fenomenoloji) modeli tercih edilmiştir. Bu model, bireylerin herhangi bir olguyu kendi bakış açıları çerçevesinde değerlendirmesine ve tecrübelerini ifade etmesine imkân sağlayan bir araştırma modelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu sebeple, araştırmanın amacına daha uygun olduğu düşünülerek, çalışmada olgu bilim modeli kullanılmasına karar verilmiştir.

Araştırmanın Örneklemi

Katılımcılar seçilirken, amaçlı örnekleme yöntemlerinden birisi olan Maksimum Çeşitlilik Örnekleme Yöntemi kullanılmıştır. Bu örneklem seçim yöntemi ile araştırılan konu ile ilgili birçok benzerlikler veya farklılıklar ortaya çıkarılarak ana temalar oluşturulabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Katılımcı seçiminde, katılımcının içinde bulunduğumuz 2024-2025 eğitim öğretim yılında kaynaştırma öğrencileri ile çalışıyor olmasına dikkat edilmiştir. Katılımcıların isimlerini deşifre etmemek adına, katılımcılar Ö1, Ö2, Ö3...şeklinde kodlanmıştır. Örneklemeye ait kişisel bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Örnekleme Ait Kişisel Bilgilerin Dağılımı

Kod	Yaş	Hizmet Yılı	Okul Kademesi
Ö1	32	4	Lise
Ö2	41	16	Lise
Ö3	30	5	Ortaokul
Ö4	32	10	Ortaokul
Ö5	27	5	Ortaokul
Ö6	39	14	Lise
Ö7	32	10	Lise
Ö8	35	10	Lise
Ö9	52	16	Lise
Ö10	40	14	Lise
Ö11	33	6	Ortaokul
Ö12	27	2	Lise
Ö13	42	15	Ortaokul
Ö14	30	5	Lise
Ö15	34	10	Lise

Araştırmaya, yaşları 27 ile 52 arasında, hizmet yılları ise 2 ile 16 arasında değişen ve kaynaştırma öğrencileri ile çalışan 15 Beden Eğitimi ve Spor öğretmeni katılmıştır. 5 katılımcı ortaokul kademesinde çalıştığını ifade ederken, 10 katılımcı ise lise kademesinde çalıştığını ifade etmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme formu kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formu katılımcılara ait bazı kişisel bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Formda katılımcıların yaşlarına, hizmet yıllarına, çalıştıkları okul kademesine ve kaynaştırma eğitimine dair yeterliliklerine ilişkin sorular yer almaktadır.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu, ilgili alan yazının detaylı olarak taranması sonrasında oluşturulmuştur. Formda, altı adet açık uçlu soru yer almaktadır. Bu sorular; “Kaynaştırma öğrencileri ile çalışmak size neler hissettiriyor?”, “Kaynaştırma eğitiminde karşılaştığınız en önemli sorunlar nelerdir?”, “Kaynaştırma öğrencileri ile çalışma konusunda okul idaresinden ve rehberlik servisinden yeteri kadar destek alıyor musunuz?”, “Sınıfınızdaki diğer öğrencilerin kaynaştırma öğrencileri hakkındaki düşünceleri nelerdir?”, “Kaynaştırma

öğrencilerinize yönelik uyguladığınız ölçme değerlendirme yöntemleri nelerdir?’’ ve ‘’Kaynaştırma eğitime yönelik beklentileriniz ve önerileriniz nelerdir?’’ şeklindedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılmak isteyen katılımcılar, araştırma hakkında detaylı olarak bilgilendirilmiş, verdikleri cevapların gizliliği konusunda kendilerine güvence verilmiş, gönüllü olarak katılmak isteyenler ile bireysel görüşmeler yapılmış ve izinleri dâhilinde katılımcılardan alınan cevaplar not edilmiştir. Gerekli görüldüğü durumlarda ise sondaj sorular sorularak katılımcıların duygu ve düşüncelerini daha detaylı olarak aktarmalarına imkân verilmiştir. Bireysel olarak yapılan görüşmeler yaklaşık olarak 30 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi, araştırma sonuçlarının değerlendirilmesi ve yorumlanması için elde edilen verilerin düzenlenmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Miller, 1996). Katılımcılardan toplanan verilerin analiz sürecinde nitel araştırma yöntemlerinde sıklıkla kullanılan içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bu teknik, belirli kurallar çerçevesinde yapılan kodlamalarla, bir yazının bazı kelimelerinin daha küçük kategoriler haline getirildiği sistematik bir yöntemdir (Büyüköztürk, 2010).

Veriler analiz edilirken, katılımcılardan elde edilen veriler, üzerinden hiçbir değişiklik yapılmadan Word programına aktarılmış ve katılımcılar Ö1, Ö2, Ö3...şeklinde kodlanmıştır. Daha sonra, eldeki veriler analiz edilerek, belirli kurallar çerçevesinde temalar oluşturulmuştur. Temalara isim verirken, katılımcılardan alınan cevaplar göz önüne alınmış ve tema isimlerinin katılımcıların kendilerinin kullandıkları sözcüklerden seçilmesine özen gösterilmiştir. Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliği sağlamak için bazı analizleri yapmak yerine araştırma esnasında ve sonrasında bazı noktaların açık ve net bir şekilde belirtilmesi önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmacının veri toplama, verilerin analizi ve yorumlaması süreçlerinde tutarlı olması geçerliliği ve güvenilirliği artıran en önemli noktalardan biridir. Nitel araştırmalarda geçerliliği ve güvenilirliği artırmak için yapılması gereken bir diğer yöntem ise araştırmacının çalışmasının bütün basamaklarını açık, anlaşılabilir ve net ifadeler kullanarak belirtmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Yapılan bu araştırmada geçerlilik ve güvenilirliği artırmak için araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamaları oldukça

detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin temalara ayrılmasında alan yazında var olan çalışmalar titizlikle incelenmiştir.

Bulgular

Bu bölümde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime yönelik verdiği cevaplar, cevapların temaları ve temaları temsil eden kategorilere yer verilmiştir.

Tablo 2’de katılımcıların kaynaştırma eğitime ilişkin yeterliliklerine ilişkin çeşitli bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Kaynaştırma Eğitime İlişkin Yeterlilikleri

	Lisans Öğreniminde Kaynaştırmaya Yönelik Ders Alma	Meslek Hayatında Kaynaştırma ile İlgili Kurs, Seminer, Eğitim vb. Alma	Kendini Kaynaştırma Eğitimi İçin Yeterli Bulma	Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) Hazırlama
Ö1	Evet	Hayır	Hayır	Hayır
Ö2	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Ö3	Hayır	Hayır	Hayır	Evet
Ö4	Hayır	Evet	Evet	Evet
Ö5	Hayır	Hayır	Hayır	Evet
Ö6	Evet	Evet	Evet	Evet
Ö7	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Ö8	Evet	Evet	Hayır	Hayır
Ö9	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
Ö10	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
Ö11	Evet	Evet	Evet	Evet
Ö12	Evet	Evet	Hayır	Hayır
Ö13	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
Ö14	Evet	Hayır	Hayır	Hayır
Ö15	Evet	Hayır	Hayır	Hayır

Tablo 2’deki veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan 15 beden eğitimi ve spor öğretmeninden 8’inin lisans döneminde kaynaştırmaya yönelik ders aldığı görülürken, 7’sinin ise bu konu ile ilgili herhangi bir ders almadığı görülmektedir. Öğretmenlerden 6’sı meslek hayatında kaynaştırma ile ilgili kurs, seminer, eğitim vb. aldığını ifade ederken, 9’u böyle bir faaliyete katılmadığını ifade etmiştir. Yalnızca 4 öğretmen kendisini kaynaştırma eğitimi için yeterli bulurken, 11 öğretmen ise kendisini yeterli bulmamaktadır. Öğretmenlerden 6’sının kaynaştırma yönelik BEP hazırladığı görülürken, 9’unun ise bu planı hazırlamadıkları görülmektedir.

Tablo 3'te kaynaştırma öğrencileri ile çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin duygularına ait '*Hissedilen Duygular*' temasına ve bu temaya ait alt temalara yer verilmiştir.

Tablo 3. Kaynaştırma Öğrencileri ile Çalışırken Hissedilen Duygular

Tema	Alt Tema	Katılımcılar	Frekans
Hissedilen Duygular	Olumlu Duygular	Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11 ve Ö13	8
	Olumsuz Duygular	Ö1, Ö9, Ö12, Ö14 ve Ö15	5
	Hem Olumlu Hem Olumsuz Duygular	Ö3 ve Ö5	2

Tablo 3'teki bulgular incelendiğinde, '*Hissedilen Duygular*' temasının, '*Olumlu Duygular*' (Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11 ve Ö13), '*Olumsuz Duygular*' (Ö1, Ö9, Ö12, Ö14 ve Ö15) ve '*Hem Olumlu Hem Olumsuz Duygular*' (Ö3 ve Ö5) temaları altında toplandığı görülmektedir. Alt temalara ilişkin örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

Olumlu Duygular Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö2: '*Kaynaştırma öğrencileri ile çalışmak bana geleceğe yönelik umut veriyor. Bu öğrencilerin topluma kazandırılması, sosyal becerilerini geliştirmek, beden eğitimi ve spor dersinde grup oyunlarına dâhil ederek onların gelişimlerini gözlemlemek bana mutluluk veriyor. Mezun olan kaynaştırma öğrencilerimi sosyal hayatta bir yerlerde gördüğümde gelişimine katkımda olduğu için çok seviniyorum.*'

Ö13: '*Duygularım çok pozitif. Bu öğrenciler ile özel olarak ilgileniyorum. Çocukların bazı şeyleri başarabilmesi beni çok etkiliyor ve kendimle gurur duyuyorum. Kaynaştırma öğrencilerine göstermiş olduğum temel fiziksel hareketleri heyecanla yapmaya çalışmaları ve emek vermeleri beni çok mutlu ediyor.*'

Olumsuz Duygular Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö12: '*Sınıf kalabalık ve öğrencinin tanısı ağır yetersizlik tanısı ise benim için çok zor oluyor. Kaynaştırma öğrencisine fazladan zaman ayırmam gerekiyor. Bu durumda ise diğer öğrencilere yeterince zaman ayıramıyorum. Bu sebeple kendimi çok rahatsız hissediyorum.*'

Ö14: '*Kaynaştırma öğrencileri ile çalışırken kendimi yetersiz ve eksik hissediyorum. Çocuğun eğitim ve sosyal hayatına yeterince katkıda bulunamadığımı düşünüyorum. Bu durum aslında beni çok rahatsız ediyor. Ancak, yine de elimden geleni yapmaya çalışıyorum. Çok yorgun olduğum günlerde ise çocukla ilgilenemiyorum.*'

Hem Olumlu Hem Olumsuz Duygular Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö3: “Kaynaştırma öğrencilerinin bir beceriyi yapabilmeleri beni çok mutlu ediyor. Bu öğrencilerin derslerde istekli olmaları beni ders işlemeye daha fazla motive ediyor. Sınıf arkadaşları öğrenci ile dalga geçtiğinde ya da alay ettiklerinde ise çocuk için üzüliyorum.”

Ö5: “Kaynaştırma öğrencileri ile çalışmak zaman zaman zorlayıcı olabiliyor. Çocukların özel ihtiyaçlarına göre eğitim vermek beni yıpratıyor. Bu çocuklar ile birebir ilgilenmek ve onlara sevgi göstermek gerekiyor. Ama bu öğrencilerin bir şeyleri başarabilmeleri beni çok mutlu ediyor. Ailelerinin bu çocuklara yeteri kadar ilgi göstermemeleri ve diğer öğrencilerin bu çocukları dışlaması ise beni üzüyor.”

Tablo 4’te kaynaştırma eğitiminde karşılaşılan en önemli sorunlara ait “Karşılaşılan En Önemli Sorunlar” temasına ve bu temaya ait alt temalara yer verilmiştir.

Tablo 4. Kaynaştırma Eğitiminde Karşılaşılan En Önemli Sorunlar

Tema	Alt Tema	Katılımcılar	Frekans
Karşılaşılan En Önemli Sorunlar	Akran Zorbalığı	Ö1, Ö2, Ö7, Ö8, Ö9, Ö12, Ö13, Ö14 ve Ö15	9
	Materyal Eksikliği	Ö4, Ö5, Ö8, Ö13 ve Ö15	5
	Öğretmenlerdeki Bilgi Eksikliği	Ö5, Ö8, Ö10, Ö12, Ö14	5
	Ailelerin İlgisizliği	Ö1, Ö3, Ö5, Ö8, Ö9, Ö11, Ö13 ve Ö14	8
	Motivasyon Eksikliği	Ö5, Ö7 ve Ö8	3
	İletişim Problemleri	Ö3, Ö6 ve Ö10	3

Tablo 4’teki bulgular incelendiğinde, “Karşılaşılan En Önemli Sorunlar” temasının, “Akran Zorbalığı” (Ö1, Ö2, Ö7, Ö8, Ö9, Ö12, Ö13, Ö14 ve Ö15), “Materyal Eksikliği” (Ö4, Ö5, Ö8, Ö13 ve Ö15), “Öğretmenlerdeki Bilgi Eksikliği” (Ö5, Ö8, Ö10, Ö12 ve Ö14), “Ailelerin İlgisizliği” (Ö1, Ö3, Ö5, Ö8, Ö9, Ö11, Ö13 ve Ö14), “Motivasyon Eksikliği” (Ö5, Ö7 ve Ö8) ve “İletişim Problemleri” (Ö3, Ö6 ve Ö10) temaları altında toplandığı görülmektedir. Alt temalara ilişkin örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

Akran Zorbalığı Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö1: “Bu eğitimin en büyük sorunu, sınıftaki akranlarının kaynaştırma öğrencisi ile dalga geçmesi, zorbalığa maruz bırakması, sınav döneminde öğrenciye ayrı uygulamalar yapıldığında diğerleri tarafından dışlanması ve öğrencinin psikolojisinin olumsuz olarak etkilenmesidir.”

Ö12: *“Bence en önemli sorun, normal öğrencilerin kaynaştırma öğrencilerini dışlaması, onlarla alay etmesi, dalga geçmesidir. Yani genel olarak kaynaştırma öğrencisine yönelik zorba davranışlarda bulunmasıdır.”*

Materyal Eksikliği Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö4: *“Bu eğitimin en büyük problemi, öğrencinin ihtiyacına göre materyal bulmaktır. Çünkü var olan bu materyal eksikliği, eğitimin başarıya ulaşmasını engelleyen en önemli faktörlerden biridir.”*

Ö13: *“Kaynaştırma eğitimindeki en önemli sorunlardan birisinin ders materyallerinin eksik olması olduğunu düşünüyorum. İstedğim zaman istediğim bilgiye ulaşmakta çok zorlanıyorum. Ayrıca, ders içi etkinliklerde de materyal eksikliği problemini yaşıyorum.”*

Öğretmenlerdeki Bilgi Eksikliği Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö10: *“Öğretmenlerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı hazırlama konusundaki bilgi ve tecrübe eksiklikleri benim için en önemli sorundur.”*

Ö14: *“Bu eğitimde karşılaştığım en önemli sorun öğretmenlerdeki bilgi eksikliğidir. Ben de dâhil olmak üzere öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgilerinin yetersiz olduğunu görüyorum.”*

Ailelerin İlgisizliği Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö11: *“Bu eğitimdeki en önemli sorun, ailenin çocuğuna yeteri kadar destek olmaması ve eğitimine ile ilgilenmemesidir. Aileler eğitime destek verse, çocuklar çok daha iyi noktaya gelecek. Ancak aileler için çocuğun sabahtan akşama kadar okulda olması yeterli. Gelişmesi ve eğitilmesi çok önemli değil.”*

Ö9: *“Bu eğitimde karşılaştığım en önemli sorunlardan bir tanesinin ailenin kendi çocuğuna sahip çıkmaması olduğunu düşünüyorum. Aileler akşamları çocuklarının eğitimi ile ilgili olarak hiçbir şey yapmıyorlar. Bu durumda çocuğun geriye gitmesine neden oluyor.”*

Motivasyon Eksikliği Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö7: *“Kaynaştırma öğrencisi kendisini yetersiz ya da engellenmiş hissettiğinde derse motive olması oldukça zor oluyor. Öğrenciyi tekrar derse motive etme noktasında çok zaman harcıyorum.”*

Ö8: *“Öğrencinin aşırı devamsızlık yapması bu eğitimin başarıya ulaşmasının önündeki en büyük problem. Devamsızlık sonucunda öğrencinin derse odaklanması ve eğitimden faydalanması çok zor oluyor.”*

İletişim Problemleri Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö6: *‘‘Aslında sorunlar, kaynaştırma öğrencisinin tanısına göre değişebiliyor. Mesela zihinsel engelli bir öğrenci için komut vermek, öğrencinin bu komutları anlaması ve uygulaması oldukça zor oluyor. Çünkü yetersizlikten dolayı aramızda sağlıklı bir iletişim olmuyor.*

Ö10: *‘‘Öğrenci ve ailesi ile yaşanan iletişim sorunları kaynaştırma eğitimini engelleyen en önemli faktörlerden birisidir. Bu iletişim problemleri öğrencinin yol almasını ciddi oranda baltalıyor.’’*

Tablo 5’te kaynaştırma eğitiminde okul idaresinden ve rehberlik servisinden alınan yardımlara ait *‘‘Okul İdaresinden ve Rehberlik Servisinden Alınan Yardımlar’’* temasına ve bu temaya ait alt temalara yer verilmiştir.

Tablo 5. Kaynaştırma Eğitiminde Okul İdaresinden ve Rehberlik Servisinden Alınan Yardımlar

Tema	Alt Tema	Katılımcılar	Frekans
Okul İdaresinden ve Rehberlik Servisinden Alınan Yardımlar	Okul İdaresi Destek Olur	Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8 ve Ö11	6
	Okul İdaresi Destek Olmaz	Ö1, Ö2, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10 Ö12, Ö13, Ö14 ve Ö15	10
	Rehberlik Servisi Destek Olur	Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8 ve Ö11	5
	Rehberlik Servisi Destek Olmaz	Ö1, Ö2, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10 Ö12, Ö13, Ö14 ve Ö15	10

Tablo 5’teki bulgular incelendiğinde, *‘‘Okul İdaresinden ve Rehberlik Servisinden Alınan Yardımlar’’* temasının, *‘‘Okul İdaresi Destek Olur’’* (Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8 ve Ö11), *‘‘Okul İdaresi Destek Olmaz’’* (Ö1, Ö2, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10 Ö12, Ö13, Ö14 ve Ö15), *‘‘Rehberlik Servisi Destek Olur’’* (Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8 ve Ö11) ve *‘‘Rehberlik Servisi Destek Olmaz’’* (Ö1, Ö2, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10 Ö12, Ö13, Ö14 ve Ö15) temaları altında toplandığı görülmektedir. Alt temalara ilişkin örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

Okul İdaresi Destek Olur Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö3: *‘‘Okul idaremin kaynaştırma eğitime yönelik yaklaşımı genellikle pozitif oluyor. Özellikler bireyselleştirilmiş Eğitim Planlarının uygulanması konusunda bana destek veriyorlar.’’*

Ö5: *‘‘Hem okul idaresi hem de rehberlik servisi ile işbirliği içerisinde çalışıyoruz. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili toplantılar zamanında ve düzenli olarak yapılıyor. Sorumlarım olduğunda okul idaresi her zaman cevap veriyor bana her konuda destek sağlıyor.’’*

Okul İdaresi Destek Olmaz Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö1: “Okul idaremden bu konuda yeteri kadar destek almıyorum. Hatta hiç almıyorum bile diyebilirim. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili bir sorum olduğunda genellikle cevapsız kalıyor. Bu sebeple, bir süre sonra yardım talebinde bulunmuyorum.”

Ö15: “Okul idaresi tarafından yapılan toplantılarda, kaynaştırma eğitimi ile ilgili ihtiyaçlarımızın ve eksikliklerimizin tamamlanacağı söyleniyor ancak sözde kalıyor.”

Rehberlik Servisi Destek Olur Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö11: “Rehber öğretmenimiz ile işbirliği içerisinde çalışıyoruz. Sorum olduğunda ya da takıldığım bir noktada rehberlik servisinden kolaylıkla destek alabiliyorum. Bu konuda herhangi bir problem yaşamıyorum.”

Ö6: “Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı hazırlarken okul rehber öğretmenimizin yönlendirmesi dâhilinde, öğrencinin ulaşabileceği kazanımları dikkate alıyorum. Dönem içerisinde ara toplantılar yapıyor ve öğrencinin genel durumunu değerlendiriyoruz. Değerlendirme sonucuna göre kazanımları tekrar düzenleriz.”

Rehberlik Servisi Destek Olmaz Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö2: “Rehberlik servisine bir soru sorduğum zaman genellikle net cevap alamıyorum. Ya da öğretmenimiz iş yoğunluğu nedeniyle bana vakit ayırmakta problem yaşadığını söylüyor.”

Ö9: “Rehber öğretmenden destek almıyorum. Kaynaştırma ile ilgili bir sorum olduğu zaman soruyu cevaplamak yerine bazı evrakları bana gönderiyor. Ancak bu yeterli olmuyor. Kaynaştırma eğitiminde tüm sorumluluğun ders öğretmenine ait olduğunu söylüyor.”

Tablo 6’da sınıftaki diğer öğrencilerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik davranışlarına ait “Sınıftaki Diğer Öğrencilerin Davranışları” temasına ve bu temaya ait alt temalara yer verilmiştir.

Tablo 6. Sınıftaki Diğer Öğrencilerin Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Davranışları

Tema	Alt Tema	Katılımcılar	Frekans
Sınıftaki Diğer Öğrencilerin Davranışları	Sahiplenme ve Kabullenme	Ö2, Ö4, Ö6 ve Ö11	4
	Zorbalık Yapma	Ö1, Ö3, Ö5, Ö12, Ö14 ve Ö15	6
	Sınıfta/Derste İstememe	Ö1, Ö5, Ö7, Ö9, Ö10, Ö12 ve Ö15	7
	Görmezden Gelme/Yok Sayma	Ö13, Ö14 ve Ö15	3

Tablo 6'daki bulgular incelendiğinde, *‘‘Sınıftaki Diğer Öğrencilerin Davranışları’’* temasının, *‘‘Sahiplenme ve Kabullenme’’* (Ö2, Ö4, Ö6 ve Ö11), *‘‘Zorbalık Yapma’’* (Ö1, Ö3, Ö5, Ö12, Ö14 ve Ö15), *‘‘Sınıfta/Derste İstememe’’* (Ö1, Ö5, Ö7, Ö9, Ö10, Ö12 ve Ö15) ve *‘‘Görmezden Gelme/Yok Sayma’’* (Ö13, Ö14 ve Ö15) temaları altında toplandığı görülmektedir. Alt temalara ilişkin örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

Sahiplenme ve Kabullenme Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö6: *‘‘Sınıftaki diğer öğrenciler kaynaştırma öğrencime hassas ve dikkatli davranırlar. Genelde koruyucu ve sahiplenici bir tutum sergilerler. Ders esnasında onu dışlamak yerine takımlarına ve oynanan oyuna dâhil ederler. Onu kıracak, üzecek ya da dışlayacak herhangi bir davranışta bulunmazlar.’’*

Ö11: *‘‘Sınıftaki normal öğrenciler kaynaştırma öğrencisine oldukça nazik, kibar ve anlayışlı davranırlar. Tüm oyunlara onu dâhil ederler. Hatta onun oynaması için onu cesaretlendirirler. Mesela toplu oyunlarda topu bilerek ona atarlar ve oyunun içine çekmeye çalışırlar.’’*

Zorbalık Yapma Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö1: *‘‘Sınıftaki diğer öğrenciler genellikle kaynaştırma öğrencileri ile dalga geçerler, alay eder ve onu dışlarlar. Kaynaştırma öğrencisi olduğu için onu çok farklı olarak tanımlar ve çeşitli istenmeyen davranışlarda bulunurlar.’’*

Ö3: *‘‘Sınıftaki bazı öğrenciler, kaynaştırma öğrencisinin dezavantajlı durumunu kullanarak ona karşı zorbalık içeren davranışlarda bulunuyorlar. Mesela dalga geçme, alay etme ve dışlama gibi davranışlar sergiliyorlar.’’*

Sınıfta/Derste İstememe Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö9: *‘‘Kaynaştırma öğrencisi genelde ders düzenini bozduğu için diğer öğrenciler tarafından sevilmiyor. Bu yüzden onu oyunlara almak istemiyorlar. Oyuna almak isteyen öğrencilere de kızarlar.’’*

Ö10: *‘‘Sınıftaki öğrenciler kaynaştırma öğrencisini çok zor kabul ediyorlar. Özellikle takım oyunlarında takımlarına almak istemiyorlar. Ancak bireysel oyunlarda onu kolayca yenebileceklerini düşündükleri için oyuna dâhil ediyorlar.’’*

Görmezden Gelme/Yok Sayma Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö14: *‘‘Öğrencilerim kaynaştırma öğrencisini ile genellikle konuşmak istemiyorlar. Beden eğitimi ve spor dersinde takımlarına almamak için çaba gösteriyorlar. Takımlarına alsalar bile, ona yokmuş gibi davranıp, top atmıyorlar. Takım oyunu kaybedince ise tek suçlunun o olduğunu söylüyorlar.’’*

Ö15: *“Neredeyse tüm öğrencilerim, kaynaştırma öğrencisini oyunlara almak istemiyorlar. Alsalar bile onu oyun içerisinde yok sayıyorlar. Mesela ona hiç top atmıyorlar ya da kenarda beklemesini ve oyuna müdahale etmemesini istiyorlar.”*

Tablo 7’de kaynaştırma öğrencileri için uygulanan ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ait *“Uygulanan Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri”* temasına ve bu temaya ait alt temalara yer verilmiştir.

Tablo 7. Kaynaştırma Öğrencileri İçin Uygulanan Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri

Tema	Alt Tema	Katılımcılar	Frekans
Uygulanan Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri	Pozitif Ayrımcılık Yapma	Ö3, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13 ve Ö14	6
	Öğrenciye Özel Değerlendirme	Ö4, Ö5, Ö7 ve Ö11	4
	Diğer Öğrenciler ile Aynı Değerlendirme	Ö1, Ö2, Ö6, Ö8 ve Ö15	5

Tablo 7’deki bulgular incelendiğinde, *“Uygulanan Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri”* temasının, *“Pozitif Ayrımcılık Yapma”* (Ö3, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13 ve Ö14), *“Öğrenciye Özel Değerlendirme”* (Ö4, Ö5, Ö7 ve Ö11) ve *“Diğer Öğrenciler ile Aynı Değerlendirme”* (Ö1, Ö2, Ö6, Ö8 ve Ö15) temaları altında toplandığı görülmektedir. Alt temalara ilişkin örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

Pozitif Ayrımcılık Yapma Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö10: *“Bu öğrenciye pozitif ayrımcılık yapıyorum. Yapması gereken hareketleri yapamasa bile diğer öğrenciler ile benzer notlar veriyorum.”*

Ö13: *“Tüm kaynaştırma öğrencilerime yüksek notlar veriyorum. Sınavlarda istediğim performansı gösteremeseler bile dersten geçiriyorum.”*

Öğrenciye Özel Değerlendirme Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö4: *“Kaynaştırma öğrencilerim için bireyselleştirilmiş değerlendirme yöntemleri uyguluyorum. Onların seviyelerine uygun hedefler belirleyip, gelişimlerini bu hedefler doğrultusunda takip ediyorum. Örneğin fiziksel aktivitelere katılım ve temel beceriler üzerinden değerlendirme yapıyorum.”*

Ö11: *“Öğrenci için hazırlamış olduğum Bireyselleştirilmiş Eğitim Planına göre ölçme ve değerlendirme yapıyorum. Plandaki kazanımlar öğrenciyi zorlarsa, daha basit kazanımlar ekleyerek sınavı tekrar yapıyorum.”*

Diğer Öğrenciler ile Aynı Değerlendirme Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö15: “Bu öğrencilere yönelik özel olarak uyguladığım herhangi bir yöntem yok. Basit hareketleri başarılı olarak yaptıklarında yüksek notlar verip dersten geçiriyorum. Bu hareketleri yapamazlarsa daha düşük notlar veriyorum.”

Ö2: “Kaynaştırma öğrencilerim temel motorik hareketleri ve fiziksel aktiviteleri yapabiliyor. Bu sebeple, öğrenciye özel olarak bir ölçme ve değerlendirme yöntemi kullanmıyorum. Not verirken öğrencinin bu hareketlerini temel alıp, ona göre not veriyorum.”

Tablo 8’de kaynaştırma eğitimine yönelik beklentiler ve önerilere ait “Beklentiler ve Öneriler” temasına ve bu temaya ait alt temalara yer verilmiştir.

Tablo 8. Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Beklentiler ve Öneriler

Tema	Alt Tema	Katılımcılar	Frekans
Beklentiler ve Öneriler	Öğretmenlere Hizmet İçi Eğitimler Vermek	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö13, Ö14 ve Ö15	9
	Aileleri Eğitim Sürecine Dâhil Etmek	Ö3, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13 ve Ö15	8
	Eksik Materyalleri Tamamlamak	Ö4, Ö12, Ö13 ve Ö15	4
	Her Okulda Rehber Öğretmen Bulundurmak	Ö8, Ö13 ve Ö15	3
	Normal Öğrencilere Eğitimler Vermek	Ö5, Ö7, 10 ve Ö14	4
	Beden Eğitimi ve Spor Ders Saatini Artırmak	Ö2 ve Ö11	2
	Fiziksel Ortamı Öğrenciye Göre Düzenlemek	Ö6	1
	Üniversitedeki Ders Saatini Artırmak	Ö14	1

Tablo 8’deki bulgular incelendiğinde, “Beklentiler ve Öneriler” temasının, “Öğretmenlere Hizmet İçi Eğitimler Vermek” (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö13, Ö14 ve Ö15), “Aileleri Eğitim Sürecine Dâhil Etmek” (Ö3, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13 ve Ö15), “Eksik Materyalleri Tamamlamak” (Ö4, Ö12, Ö13 ve Ö15), “Her Okulda Rehber Öğretmen Bulundurmak” (Ö8, Ö13 ve Ö15), “Normal Öğrencilere Eğitimler Vermek” (Ö5, Ö7, 10 ve Ö14), “Beden Eğitimi ve Spor Ders Saatini Artırmak” (Ö2 ve Ö11), “Fiziksel Ortamı Öğrenciye Göre Düzenlemek” (Ö6) ve “Üniversitedeki Ders Saatini Artırmak” (Ö14) temaları altında toplandığı görülmektedir. Alt temalara ilişkin örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

Öğretmenlere Hizmet İçi Eğitimler Vermek Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö5: *“Rehberlik servisleri ya da Rehberlik Araştırma Merkezlerinin öğretmenlere eğitimler vermesi gerekiyor. Çocukların özel durumları, kaynaştırma tipleri, BEP hazırlama ya da okul, aile öğrenci iş birliği ile ilgili eğitimler verilebilir.”*

Ö8: *“Kaynaştırma eğitimi ile ilgili olarak hizmet içi eğitimlerin düzenlenerek, öğretmenlere bu konuda uygulamalı eğitimler verilmesi gerekiyor.”*

Aileleri Eğitim Sürecine Dâhil Etmek Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö11: *“Kaynaştırma eğitiminde okul, aile ve öğretmen iş birliğinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu eğitimin başarıya ulaşması için bu üçü de oldukça önemlidir. Birisinin eksik olması eğitimin başarıya ulaşmasını engeller.”*

Ö12: *“Bu eğitimde, ailelerin çocukları ile ilgilenmeleri ve yakından takip etmeleri çocuğun gelişimi açısından oldukça önemlidir. Ancak ne yazık ki birçok aile bunu yapmıyor.”*

Eksik Materyalleri Tamamlamak Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö4: *“Kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşması açısından daha fazla materyal ve kaynak temin edilmesi önemlidir.”*

Ö15: *“Kaynaştırma eğitimi için olmazsa olmazlardan birisinin ders materyalleri olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden eksik olan ders materyallerinin tamamlanmasını önemli buluyorum.”*

Her Okulda Rehber Öğretmen Bulundurmak Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö8: *“Rehber öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi noktasında oldukça önemli bir rol oynadıklarını düşünüyorum. Bu sebeple, her okulda en az bir rehber öğretmen olmasını önemli buluyorum.”*

Ö13: *“Her okulda en az bir, hatta öğrenci sayısına göre iki ve daha fazla rehber öğretmen olmalıdır.”*

Normal Öğrencilere Eğitimler Vermek Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö5: *“Rehberlik servisi veya RAM’lar tarafından kaynaştırma öğrencisinin bulunduğu sınıftaki normal öğrencilere bu çocukların özel durumları hakkında eğitimler düzenlenebilir ya da bilgilendirme çalışmaları yapılabilir.”*

Ö14: *“Okuldaki ve sınıftaki normal öğrencilere, empati ve kabullenme ile ilgili eğitimler verilmeli. Kaynaştırma öğrencilerinin özel durumları diğer öğrencilere anlatılmalı.”*

Beden Eğitimi ve Spor Ders Saatini Artırmak Alt Temasına İlişkin Örnek İfadeler

Ö2: *“Kaynaştırma öğrencileri için beden eğitimi ve spor dersinin ders saatinin artırılması gerektiğini düşünüyorum.”*

Ö11: *“Benim önerim, beden eğitimi ve spor dersinin ders saatinin artırılmasıdır. Çünkü bu öğrenciler beden eğitimi ve spor dersinde fiziksel, zihinsel, sosyal ve psikomotor olarak ciddi gelişim gösteriyorlar.”*

Fiziksel Ortamı Öğrenciye Göre Düzenlemek Alt Temasına İlişkin Örnek İfade

Ö6: *“Çocuğun akranları ile bir arada olarak sosyalleşmesini ve grup çalışmalarında yer almasını önemli görüyorum. Bu sebeple kaynaştırma eğitimini destekliyorum. Ancak, okul ve sınıf ortamlarının kaynaştırma öğrencisinin lehine olacak şekilde düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum.”*

Üniversitedeki Ders Saatini Artırmak Alt Temasına İlişkin Örnek İfade

Ö14: *“Bence en önemlisi, üniversitedeki ders saatinin artırılmasıdır. Lisans eğitimi tamamlayan bir öğretmen bu alana çok hâkim olmalıdır.”*

Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonucunda, kaynaştırma öğrencisi ile çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin genellikle olumlu duygular içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin olumlu duygular içerisinde olmaları, kaynaştırma eğitimini desteklediklerinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. İlgili alan yazın incelendiğinde araştırma sonuçlarının birbirinden farklılık gösterdiği görülmektedir. Örneğin, farklı branşlardan öğretmenler ile yapılan araştırmaların sonuçlarında öğretmenlerin kaynaştırma eğitimini destekledikleri tespit edilirken (Jerlinder ve ark., 2010; Yazıcı ve Akman, 2018) diğer araştırmalarda ise öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine karşı olumsuz tutum içerisinde oldukları ve bu eğitimi desteklemedikleri görülmektedir (Bilen, 2007; Demir ve Açar, 2011). Araştırma sonuçlarının birbirinden farklılık göstermesi, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi için kendilerini yeterli ya da yetersiz bulmalarından, çalıştıkları kaynaştırma öğrencisinin tanısından, okul idaresinin öğretmene yeteri kadar destek vermesinden ya da vermemesinden veya öğrencisinin ailesi ile öğretmen arasındaki iletişimden kaynaklanabilir. Nitekim yapılan araştırmalarda öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi için kendilerini yetersiz buldukları (Artan ve Uyanık, 2003), okul idaresinden yeteri kadar destek alamamaları (Demir ve Açar, 2011), okulun fiziki özelliklerinin yetersiz olması (Gündüz, 2015) ve öğrencinin ailesi ile problemler yaşadıkları için (Yazıcıoğlu ve Kargın, 2018) kaynaştırma eğitimini desteklemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu tür problemler yaşamayan öğretmenlerin kaynaştırma eğitimini başarıyla ve sorunsuz olarak yürüttükleri için, bu eğitimi destekledikleri düşünülebilir.

Elde edilen sonuçlardan bir diğerine göre, akran zorbalığının, materyal yetersizliğinin ve öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgilerinin eksik olmasının kaynaştırma eğitiminde karşılaşılan en önemli sorunlar arasında olduğu görülmüştür. Konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşmak mümkündür. Kaynaştırma öğrencileri ile çalışan öğretmenlerin en sık karşılaştığı sorunların akran zorbalığı (Gök, 2013; Yılmaz ve Akar, 2024), materyal eksikliği (Polat, 2016; Ergin, 2022) ve bilgi eksikliği (Şahbaz ve Kalay, 2010; Önder, 2015; Nonis ve ark., 2016; Yazıcıoğlu ve Kargın, 2018) olduğunu gösteren birçok araştırma olduğu görülmektedir. Bu durum, kaynaştırma öğrencileri ile çalışan öğretmenlerin sınıf yönetimi, materyal geliştirme ve kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi ve becerilerinin yetersiz olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu sebeple, bu öğrenciler ile çalışan öğretmenlerin RAM'lar ya da üniversitelerin ilgili bölümleri tarafından verilecek olan eğitimler ile bilgilerinin ve yeterliliklerinin artırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Ek olarak, okul idarelerinin de kaynaştırma eğitimi için gerekli olan materyalleri temin etmesi, öğretmenlerin ders işleme noktasında motivasyonlarını artıracak, farklı etkinlikler uygulamalarına fırsat verecek ve öğrencinin daha hızlı gelişim göstermesine zemin hazırlayacaktır.

Başka bir sonuca göre, kaynaştırma öğrencisi ile çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin çoğunun okul idaresinden ve rehberlik servisinden destek göremediği sonucuna ulaşılmıştır. Orhan ve ark. (2021) kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşması için okul personelinin öğretmeni desteklemesi gerektiğini ve bu desteğin olmaması durumunda kaynaştırma eğitiminin başarısız olacağını ifade etmektedir. Akcan (2013) ise, öğretmene verilecek olan destek hizmetlerin öğretmeni kaynaştırma eğitimi için motive edeceğini ve daha olumlu tutum sergilediğini vurgulamıştır. Can ve Kara (2017) tarafından 40 öğretmen ile yapılan bir çalışmada, 14 öğretmen rehberlik servisinin kaynaştırma öğrencisi hakkında kendisini bilgilendirdiğini ifade ederken, 13 öğretmen ise hiçbir bilgi alamadıklarını ifade etmiştir. Yapılan bir diğer araştırmada ise öğretmenler rehberlik servisi ile sağlıklı bir iletişim kuramadıkları için kaynaştırma eğitimi süresince yeterince destek alamadıklarını belirtmişlerdir (Güzel, 2014). Ergin (2022) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenler kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşması için okul idaresi, öğretmen ve veli iş birliğinin çok önemli olduğunu vurgulamışlardır. Ek olarak, Kaya (2003) ise rehberlik servisinin kaynaştırma eğitiminde aktif bir rol oynaması ve öğretmenleri ve öğrencilerin ailelerini sürekli olarak bilgilendirmesi gerektiğini ifade etmiştir. Araştırma sonuçları dikkate alındığında, kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşması için ders öğretmeni, okul idaresi ve

rehberlik servisi arasındaki sağlıklı bir iş birliğinin oldukça önemli olduğu açıkça görülmektedir.

Ulaşılan başka bir sonuca göre, kaynaştırma öğrencisinin bulunduğu sınıftaki diğer öğrencilerinin kaynaştırma öğrencisini genellikle sınıfta istemediği ve ona karşı zorbalık içeren davranışlarda (dalga geçme, dışlama, alay etme, vb.) bulunduğu tespit edilmiştir. Alan yazın incelendiğinde kaynaştırma öğrencisi ile çalışan öğretmenlerin bu öğrencilere yönelik yapılan fiziksel, duygusal ve psikolojik şiddet ile karşılaştıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra, normal öğrencilerin kaynaştırma öğrencilerini dışladıkları, sınıflarında ve oyunlarında istemedikleri ve onu görmezden gelerek yok saydıkları sonucunu gösteren araştırmalara ulaşmak da mümkündür. Gök (2013) tarafından yapılan araştırmada, normal öğrencilerin kaynaştırma öğrencisini kendi sınıflarında istemediği ve dışladıkları sonucuna ulaşılrken, Sevim ve Atasoy (2020) kaynaştırma öğrencisinin bulunduğu sınıflarda zorbalık, sınıf içi uyumsuzluklar ve diğer öğrencilerin sorun yaratması gibi durumlarla karşılaşılabilceğini ifade etmiştir. Yılmaz ve Akar (2024) ise, kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içerisinde karşılaştıkları en önemli sorunun akran zorbalığı olduğunu belirtmiştir. Diğer araştırmalarda ise akran zorbalığının tüm öğrenciler arasında görülmesine rağmen, kaynaştırma öğrencilerinin bu zorbalığa maruz kalma ve kurban olma ihtimallerinin çok daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Jesina ve ark., 2022; Rose ve ark., 2012). Ünal (2017) ve Sarı ve Pürsün (2019) ise kaynaştırma öğrencilerine yönelik zorbalığın genellikle okul bahçesi, boş sınıf, tuvalet ya da kütüphane gibi öğretmenlerin sık sık bulunmadığı yerlerde daha fazla gerçekleştirildiğini tespit etmişlerdir. Bu durum, kaynaştırma öğrencilerinin psikolojik, sosyolojik ve fiziksel olarak kendilerini korumaları ve geliştirmeleri açısından tedbir alınması gereken en önemli durumlardan birisidir. Nitekim akran zorbalığının bireylerde özellikle psikolojik açıdan büyük yıkımlara yol açtığı bilinmektedir. Hatta intihara kadar götürdüğü de söylenebilir. Kaynaştırma öğrencilerinin duygusal açıdan daha kırılgan ve zihinsel olarak bazı yeteneklerinin kısıtlı olduğu göz önüne alındığında, bu öğrencilerin sağlıklı bir şekilde eğitim hayatlarına devam etmeleri ve kendilerini geliştirmeleri için okul idarelerinin, öğretmenlerin ve sınıftaki diğer öğrencilerin bu konuda duyarlı olmaları ve gerekli önlemleri almalarının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Elde edilen bir başka sonuca göre, beden eğitimi ve spor öğretmenlerin çoğunluğunun kaynaştırma öğrencisine yönelik özel bir değerlendirme yöntemi uygulamadığı ya da öğrenciyi değerlendirirken pozitif ayrımcılık yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Polat (2016) ve

Sabah ve ark. (2020) tarafından yapılan araştırmaların sonucunda da beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerini normal akranları ile birlikte değerlendirdiği tespit edilmiştir. Orhan ve ark. (2021) tarafından yapılan araştırmada ise beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerini değerlendirirken pozitif ayrımcılık yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, bazı beden eğitimi ve spor dersi öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme konusunda eksik bilgilere sahip olduklarını ve kaynaştırma öğrencileri için bireyselleştirilmiş eğitim planı hazırlamadıklarını ya da eksik olarak hazırladıklarını göstermektedir. Nitekim öğretmenlerin BEP hazırlamaları ile ilgili yapılan araştırmalarda, öğretmenlerin genellikle kaynaştırma öğrencilerine yönelik olarak BEP hazırlamadıkları görölmüştür (Kargın ve ark., 2003; Öztürk ve Eratay, 2010; Avcıoğlu, 2011). Ergin (2022) ise 14 beden eğitimi ve spor öğretmeni ile yaptığı bir çalışmada, öğretmenlerden 11 tanesinin kaynaştırma eğitimi konusunda kendilerini kısmen yeterli gördüğü, 2 tanesinin ise kısmen yeterli gördüğü sonucuna ulaşmıştır. Kaynaştırma öğrencilerini pozitif ayrımcılık ile değerlendiren öğretmenlerin ise kendi tecrübeleri ve inisiyatifleri doğrultusunda değerlendirdiği söylenebilir.

Son olarak, araştırma katılan öğretmenlerin çoğunluğunun kaynaştırma eğitimine yönelik beklentilerinin ve önerilerinin hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi ve ailelerin eğitim sürecine dâhil edilmesi olduğu görölmüştür. Diğer beklentiler ve öneriler ise, eksik materyallerin tamamlanması, normal öğrencilere eğitimler verilmesi, her okulda rehber öğretmen bulundurulması, ders saatinin artırılması, fiziksel ortamın öğrenciye göre düzenlenmesi ve lisanstaki ders saatinin artırılması şeklinde sıralanmıştır. Orhan ve ark. (2021), Kargın (2004) ve Akcan (2013) tarafından yapılan araştırmalarda da öğretmenlere yönelik verilecek olan hizmet içi eğitimlerin öğretmenlerin bilgilerini ve yeterliliklerini artıracak ve kaynaştırma eğitiminin başarısını yükselteceği sonucuna varılmıştır. Sorani-Villanueva ve ark. (2014) yaptıkları araştırmada ise ailelerin eğitim sürecine dâhil olmasının ve öğrenciyi yakından takip etmesinin eğitimin başarıya ulaşması açısından oldukça önemli olduğunu tespit etmişlerdir. Wilson (2003) kaynaştırma eğitimi sürecinde ailenin rolünü artırmasının ve aktif olarak sürece dâhil olmasının eğitim alan çocuk için oldukça önemli olduğunu ifade ederken, Batu ve ark. (2013) ise kaynaştırma öğrencisinin ailesinin eğitimin her aşaması ile ilgili bilgilendirilmesinin ve ailenin eğitimde aktif rol oynamasının çocuğun gelişimini pozitif olarak etkilediğini ifade etmektedir. Sabah ve ark. (2019) da benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Bu sonuçlar, öğretmenlere yönelik düzenlenecek olan hizmet içi eğitimlerin ve ailelerin

kaynaştırma eğitimi konusunda bilgilendirilerek eğitim sürecine dâhil edilmesinin oldukça önemli olduğunu göstermektedir.

Öneriler

Araştırma sonuçlarından yola çıkılarak aşağıdaki önerilerin uygun olduğu düşünülmüştür.

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine Rehberlik Araştırma Merkezleri ya da alanda uzman özel eğitim öğretmenleri tarafından kaynaştırma eğitimi ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı hazırlama ile ilgili hizmet içi eğitimler verilebilir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile toplantılar yapılarak, kaynaştırma eğitimi ile ilgili istekleri ve beklentileri sorularak tedbirler alınabilir.

Kaynaştırma alanında aktif ve başarılı olarak çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin, bu konuda kendisini eksik hisseden öğretmenlere danışmanlık yapabilir.

Okul idarelerine ve rehber öğretmenlere kaynaştırma eğitimi ve işbirliği ile ilgili eğitimler verilebilir.

Okul idarelerinin kaynaştırma eğitimi ile ilgili olan eksik materyalleri tamamlaması konusunda üst kurumlar tarafından desteklenebilir.

Kaynaştırma öğrencilerinin ailelerine bilinçlendirme ve çocuğunu daha yakından tanıma çalışmaları yapılabilir.

Okul, aile, çocuk ve öğretmen işbirliğini artırmak ve bu işbirliğinin daha aktif çalışmasını sağlamak için veli görüşmeleri/toplantıları haftalık/aylık olarak düzenlenebilir.

Normal öğrencilerin kaynaştırma öğrencisini daha çabuk kabullenmeleri ve onlara zorbalık yapmamaları için empati ve kaynaştırma ile ilgili eğitimler verilebilir.

Kaynakça

- Akalın, S. (2015). Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin görüşleri ve gereksinimleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16(3), 215-236.
- Akcan, E. (2013). *Genel eğitim sınıflarındaki kaynaştırma öğrencileri için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen eğitim-öğretim etkinliklerinin uygulanma düzeyinin araştırılması* (Yayın No. 340406) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Artan, İ. ve Uyanık Balat, G. (2003). Okul öncesi eğitimcilerinin entegrasyona ilişkin bilgi ve düşüncelerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11(1), 65-80.
- Avcıoğlu, H. (2011). Zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlamaya ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 12(1), 39-56. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000156
- Balcı, E. (2019). Disleksi hakkında öğretmen görüşleri ve karşılaştıkları sorunlar. *Ege Eğitim Dergisi*, 20(1), 162-179. <https://doi.org/10.12984/eggefd.453922>
- Batu, E. S., Çolak, A. ve Odluyurt, S. (2013). *Özel gereksinimli çocukların kaynaştırılması*. Vize Yayıncılık.
- Bilen, E. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri* (Yayın No. 211466) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Booth, T. ve Ainscow, M. (2002). *Index for Inclusion. Developing learning and participation in schools*. <https://www.eenet.org.uk/resources/docs/Index%20English.pdf>
- Burunsuz, E. ve İnce, M. (2020). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programının uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(31), 530-544. <https://doi.org/10.29329/mjer.2020.234.25>

- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. PEGEM Yayınları.
- Can, E. ve Kara, Z. (2017). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi öğrencilerine yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 71-96.
- Coates, J. (2012). Teaching inclusively: Are secondary physical education student teachers sufficiently prepared to teach in inclusive environments? *Physical Education and Sport Pedagogy*, 17(4), 349-365. [10.1080/17408989.2011.582487](https://doi.org/10.1080/17408989.2011.582487)
- Demir, M. K. ve Açar, S. (2011). Kaynaştırma eğitimi konusunda tecrübeli sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19, 719-732.
- Deniz, E. ve Çoban, A. (2019). Kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(70), 734-761. <https://doi.org/10.17755/esosder.448379>
- Diler, N. (1998). *Kaynaştırma kavramı kaynaştırma uygulamaları ve etkili kaynaştırma için yapılması gerekenler*. Edirne Trakya Üniversitesi Yayınları.
- Ergin, M. (2022). Beden eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşleri. *Turkish Studies*, 17(1), 73-90. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.52149>
- Gök, R. (2013). *Kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan ilkokul sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma yöntemleri* (Yayın No. 321934) [Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Gündüz, A. (2015). *Özel ve devlet ilkokullarındaki birinci sınıf kaynaştırma öğrencilerinin akademik başarılarına ilişkin öğretmen görüşleri* (Yayın No. 421953) [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Güngör, N. B., Yılmaz, A. ve İlhan, E. L. (2019). Yaşam kalitesi bağlamında özel bir sporunun kazanımları: ebeveyn görüşleri doğrultusunda bir durum çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 20(3), 1-23. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.488740>

- Güzel, N. (2014). *Kaynaştırma öğrencisi olan ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yaşadıkları sorunlar (Beykoz ilçesi örneği)* (Yayın No. 355918) [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- İlhan, L. (2008). Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda beden eğitimi ve sporun sosyalleşme düzeylerine etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 315-324.
- Jerlinder, K., Danermark, B. ve Gill, P. (2010). Swedish primary-school teachers' attitudes to inclusion—the case of PE and pupils with physical disabilities. *European Journal of Special Needs Education*, 25(1), 45-57. [10.1080/08856250903450830](https://doi.org/10.1080/08856250903450830)
- Jesina, O., Baloun, L., Kudlacek, M., Dolezalova, A. ve Badura, P. (2022). Relationship of exclusion from physical education and bullying in students with specific developmental disorder of scholastic skills. *International Journal of Public Health*, 67, 1-8. Doi: <https://doi.org/10.3389/ijph.2022.1604161>
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 1-13. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000080
- Kargın, T., Acarlar, F. ve Sucuoğlu, B. (2003). Öğretmen, yönetici ve anne-babaların kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 4, 55-76. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000207
- Kaya, U. (2003). *İlköğretim okulu yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili bilgi, tutum ve uygulamalarının incelenmesi* (Yayın No. 133842) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Kırcaali-İftar, G. (1998). *Kaynaştırma ve destek özel eğitim hizmetleri*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Klein, E. ve Hollingshead, A. (2015). Collaboration between special and physical education: The benefits of a healthy lifestyle for all students. *Teaching Exceptional Children*, 47(3), 163-171. <http://dx.doi.org/10.1177/0040059914558945>
- MEB. (2013). *Bütünleştirme Kapsamında Eğitim Uygulamaları Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı. https://orgm.meb.gov.tr/kitaplar/Butunlestirme_Kapsaminda_Egitim_Uygulamalari_Ogretmen_Kilavuz_Kitabi.pdf
- Miller, B. C. (1996). *Aile araştırma yöntemleri*. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Bilim Serisi.
- Nalbant, S. (2018). Beden eğitimi öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumları. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 113-121. <https://doi.org/10.30655/besad.2018.9>
- Niyazibeyoğlu, S. (2015). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutumlarının incelenmesi* (Yayın No. 407138) [Yüksek lisans tezi, Fatih Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Nonis, K., Chong, W. H., Moore, D. W., Tang, H. N. ve Koh, P. (2016). Pre-school teacher's attitudes towards inclusion of children with developmental needs in kindergartens in Singapore. *International Journal of Special Education*, 31(3), 450-478.
- Obrusnikova, I. ve Dillon, S. R. (2012). Students' beliefs and intentions to play with peers with disabilities in physical education: Relationships with achievement and social goals. *Journal of Teaching in Physical Education*, 31(4), 311-328. [10.1123/jtpe.31.4.311](https://doi.org/10.1123/jtpe.31.4.311)
- OECD. (1995). *Integrating students with special needs into mainstream schools*. OECD Publications.
- Orhan, B. E., Uzunçayır, D. ve İlhan, E. L. (2021). Kaynaştırma eğitimi sürecinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüş ve önerileri. *Aksaray University Journal of Sport and Health Researches*, 2(1), 28-49.

- Önder, M. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin zihin engelli kaynaştırma öğrencileri için sınıf içinde yaptıkları öğretimsel uyarlamaların belirlenmesi* (Yayın No. 215676) [Yüksek lisans tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Özer, D. S. (2017). *Engelliler için beden eğitimi ve spor*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Öztürk, C. Ç. ve Eratay, E. (2010). Eğitim uygulama okuluna devam eden zihin engelli öğrencilerin öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hakkında görüşlerinin belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 145-159.
- Pereira, S. (2017). *Inclusive physical education* (Yayın No. 10937593) [Yüksek lisans tezi, Toronto Üniversitesi]. Toronto.
- Polat, R. (2016). *Ortaokul öğrencisi olan kaynaştırma öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik görüşleri* (Yayın No. 439828) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Rose, C., Swearer, S. ve Espelage, D. (2012). Bullying and students with disabilities: The untold narrative. *Focus on Exceptional Children*, 45(2), 1-10. <https://doi.org/10.17161/foec.v45i2.6682>
- Sabah, S., Taşmektepligil, M. Y., Tunç, T., Ermiş, A. ve Çavuşoğlu, G. (2020). Kaynaştırma öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik görüş ve gereksinimlerinin incelenmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(1), 81-95. <https://doi.org/10.33689/spormetre.559620>
- Saloviita, T. (2020). Attitudes of teachers towards inclusive education in Finland. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 64(2), 270-282. <https://doi.org/10.1080/00313831.2018.1541819>
- Sarı, H. ve Pürsün, T. (2019). Kaynaştırma sınıflarında akran zorbalığının öğretmen ve öğrenci görüşleri açısından incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(44), 731-768. <https://doi.org/10.21560/spcd.v19i49119.500742>

- Sevim, C. ve Atasoy, R. (2020). Özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerine göre kaynaştırma uygulamalarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(228), 215-239. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.588614>
- Sorani-Villanueva, S., McMahon, S. D., Crouch, R. ve Keys, C. B. (2014). School problems and solutions for students with disabilities: a qualitative examination. *Journal Of Prevention&Intervention in The Community*, 42, 58-71. [10.1080/10852352.2014.855060](https://doi.org/10.1080/10852352.2014.855060)
- Sucuoğlu, B. (2004). Türkiye’de kaynaştırma uygulamaları: Yayınlar/Araştırmalar (1980-2005). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 15-23. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000083
- Şahbaz, Ü. ve Kalay, G. (2010). Okulöncesi eğitimi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 116-135.
- Uzunçayır, D. ve İlhan, E. L. (2020). Özel gereksinimli çocuklara antrenör olmak: Antrenör görüşleri doğrultusunda nitel bir değerlendirme. Güven Yayınları.
- Ünal, Z. H. (2017). *Kaynaştırma sınıfına devam eden zihin yetersizliği olan öğrencilere uygulanan akran zorbalığına ilişkin öğretmen görüşleri* (Yayın No. 477226) [Yüksek lisans tezi, Edirne Trakya Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Ünlü, H. ve Aydos, L. (2010). Beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(1), 45-56.
- Wilson, R. A. (2003). *Special educational needs in the early years*. Routledge Falmer.
- Yaylacı, Z. ve Aksoy, B. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlilikleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2016(6), 19-40.
- Yazıcı, D. N. ve Akman, B. (2018). An investigation of pre-school teachers' opinions about the inclusion of children with autism. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19(1), 105-128. [10.21565/ozelegitimdergisi.284253](https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.284253)

- Yazıcıoğlu, T. ve Kargın, T. (2018). The opinions of shareholders about inclusive education model which is being practiced in a school for students with cerebral palsy. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19(4), 643-678.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel çalışma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, F. ve Akar, D. (2024). Zihinsel yetersizliği bulunan kaynaştırma öğrencilerinin ilk okuma yazma öğretiminde karşılaştıkları sorunların öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(26), 267-291. <https://doi.org/10.55605/ejedus.1447890>